

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2114/2542

นาง สำราญ ศิริพรโจทก์ นาง สงวน ศิริพรจำเลย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ป.พ.พ. มาตรา 1567, ป.พ.พ. มาตรา 1582

ย่อ / หลักกฎหมาย

ตามมาตรา 1566 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดให้บุตรซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต้องอยู่ใต้อำนาจปกครองของบิดามารดา ในกรณีมารดาหรือบิดาตาย อำนาจปกครองจึงอยู่ กับ บิดาหรือมารดา และมีสิทธิเรียกบุตรคืนจากบุคคลอื่นซึ่ง กักบุตรไว้โดยมิชอบด้วยกฎหมายตาม มาตรา 1567(4) อย่างไรก็ตาม มาตรา 1582 กำหนดไว้ว่า ถ้าผู้ใช้อำนาจปกครองใช้อำนาจ ปกครอง เกี่ยวแก่ตัวผู้เยาว์โดยมิชอบก็ดี ประพฤติชั่วร้ายก็ดี ศาลอาจถอน อำนาจปกครองเสีย บางส่วนหรือทั้งหมดก็ได้ ดังนั้น เมื่อ ส. ซึ่งเป็นบิดาของเด็กหญิง ร. ผู้เยาว์ถึงแก่ความตาย อำนาจ ปกครองจึงตกอยู่กับโจทก์ซึ่งเป็นมารดา เว้นแต่โจทก์ใช้อำนาจปกครองเกี่ยวแก่ตัวผู้เยาว์ โดยมิชอบ หรือประพฤติชั่วร้าย และถูกศาลถอนอำนาจปกครอง การที่จำเลยซึ่งเป็นย่าของ เด็กหญิง ร. ฎีกาโต้แย้งว่าโจทก์ใช้อำนาจปกครองเกี่ยวแก่ตัวเด็กหญิง ร. โดยมิชอบและประพฤติ ชั่วร้าย แต่ที่มีได้นำเด็กหญิง ร. มาเบิกความยืนยัน ก็เพราะเด็กหญิง ร. มีความกลัวมารดานั้น จะ เห็นได้ว่า โดยปกติธรรมชาติของมารดา ย่อมมีความรักบุตรและปรารถนาดีต่อบุตร หากจำเลย ประสงค์ที่จะแสดงให้ศาลเห็นว่าโจทก์เป็นมารดาที่ ประพฤติผิดธรรมชาติ ปราศจากความรัก ความเมตตาต่อบุตร และประพฤติดันชั่วร้าย พยานหลักฐานของจำเลยก็ต้องมีน้ำหนักให้เชื่อได้ว่า เป็นเช่นนั้นจริงเมื่อจำเลยไม่มี ผู้เยาว์มาเบิกความยืนยันต่อศาลถึงสภาพจิตใจที่เป็นอยู่ จึงไม่อาจ อนุมานตามที่จำเลยกล่าวอ้างว่าที่ผู้เยาว์มีอาการ ผิดปกติก็เพราะโจทก์ใช้อำนาจปกครอง โดยมิชอบหรือประพฤติชั่วร้าย อันจะเป็นสาเหตุให้ศาลถอนอำนาจปกครองของโจทก์ ดังนั้น แม้ จำเลยจะมีฐานะดีมีความเมตตาต่อผู้เยาว์ และสามารถเลี้ยงดู ผู้เยาว์ได้เป็นอย่างดีสักเพียงใด ก็ตาม ก็ไม่อาจที่จะปกครองเลี้ยงดูผู้เยาว์ได้ตราบดีที่อำนาจปกครองของโจทก์ซึ่งเป็น มารดา ยัง มิได้ถูกเพิกถอน จำเลยจึงต้องคืนตัวเด็กหญิง ร. ให้แก่โจทก์

คำพิพากษา

โจทก์ฟ้องว่า โจทก์เป็นภริยาโดยชอบด้วยกฎหมายของนายสง่า มีบุตรด้วยกัน 2 คน คือเด็กหญิงส รารัตน์ อายุ 4 ปี 9 เดือน และเด็กชายจิรัชศักดิ์ อายุ 2 ปี 4 เดือน เมื่อประมาณเดือนพฤศจิกายน 2534 นายสง่าได้นำเด็กหญิงสราวรรณ์ไปพักอาศัยอยู่กับจำเลยซึ่งเป็นย่า ต่อมานายสง่าถูกคนร้าย ลอบยิงจนถึงแก่ความตาย โจทก์ไปขอรับตัวเด็กหญิงสราวรรณ์กลับมาเลี้ยงดู แต่จำเลยไม่ยินยอม และบ่ายเบี่ยงเรื่อยมา ขอให้บังคับจำเลยคืนเด็กหญิงสราวรรณ์ให้มาอยู่ในความปกครองของโจทก์ ตามกฎหมายจำเลยให้การและฟ้องแย้งว่า นายสง่าประสงค์จะหย่าร้างกับโจทก์จึงได้นำเด็กหญิงส รารัตน์บุตรสาวมาพักอาศัยอยู่ที่บ้านของจำเลย โจทก์ติดตามมาเอาเด็กหญิงสราวรรณ์คืน แต่นาย สง่าไม่ยินยอมเพราะเห็นว่าโจทก์ไม่เหมาะสมที่จะเลี้ยงดูจนกระทั่งต่อมานายสง่าถูกคนร้ายลอบยิง จนถึงแก่ความตายโดยมีพฤติการณ์ที่ทำให้เชื่อได้ว่าโจทก์รู้เห็นกับคนร้ายด้วย โจทก์มีพฤติการณ์ ทารุณโหดร้ายไม่เหมาะสมที่จะเป็นผู้เลี้ยงดูเด็กหญิงสราวรรณ์ จำเลยจึงไม่ยินยอมคืนเด็กหญิงสรา วรรณ์ให้แก่โจทก์ ขอให้ยกฟ้องทั้งพฤติการณ์ของโจทก์เป็นความประพฤติที่ชั่วร้าย ไม่เหมาะสมที่จะ

เป็นผู้ใช้อำนาจปกครองเด็กหญิงสรารัตน์และเด็กชายจිරศักดิ์ ขอให้ถอนอำนาจปกครองของโจทก์
ต่อเด็กหญิงสรารัตน์และเด็กชายจिरศักดิ์ และให้จำเลยเป็นผู้มีอำนาจปกครองเด็กหญิงสรารัตน์
และเด็กชายจिरศักดิ์แทนโจทก์โจทก์ให้การแก้ฟ้องแย้งว่า โจทก์มิได้มีส่วนร่วมรู้เห็นในการตายของ
นายสง่าและโจทก์มิใช่ผู้ที่มีความประพฤติดุร้ายหรือทารุณโหดร้าย ข้อกล่าวอ้างของจำเลยที่ว่า
โจทก์เป็นผู้มีจิตใจโหดร้ายและไม่เหมาะสมที่จะให้โจทก์เป็นผู้มีอำนาจปกครองเด็กหญิงสรารัตน์
และเด็กชายจिरศักดิ์ จึงไม่เป็นความจริงขอให้ยกฟ้องแย้งศาลชั้นต้นพิจารณาแล้ว พิพากษาให้
จำเลยคืนเด็กหญิงสรารัตน์ ศิริพร ให้มาอยู่ในความปกครองของโจทก์ ยกฟ้องแย้งจำเลยอุทธรณ์
ศาลอุทธรณ์ภาค 1 พิพากษายืนจำเลยฎีกาศาลฎีกาวินิจฉัยว่า "พิเคราะห์แล้ว ข้อเท็จจริงใน
เบื้องต้นรับฟังเป็นยุติโดยคู่ความมิได้โต้เถียงกันว่า โจทก์เป็นภริยาโดยชอบด้วยกฎหมายของนาย
สง่า ศิริพร มีบุตรด้วยกัน 2 คนคือ เด็กหญิงสรารัตน์และเด็กชายจिरศักดิ์ ต่อมานายสง่าถูกคนร้าย
ลอบยิงถึงแก่ความตาย ก่อนนายสง่าถึงแก่ความตายนายสง่าได้นำเด็กหญิงสรารัตน์ไปอยู่กับจำเลย
และจำเลยไม่ยอมคืนเด็กหญิงสรารัตน์ให้โจทก์จนกระทั่งปัจจุบันเห็นว่าตามมาตรา 1566 แห่ง
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กำหนดให้บุตรซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะต้องอยู่ใต้อำนาจปกครอง
ของบิดามารดา ในกรณีมารดาหรือบิดาตาย อำนาจปกครองจึงอยู่กับบิดาหรือมารดาและมีสิทธิ
เรียกบุตรคืนจากบุคคลอื่นซึ่งกักบุตรไว้โดยมิชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา 1567(4) อย่างไรก็ตาม
มาตรา 1582 กำหนดไว้ว่าถ้าผู้ใช้อำนาจปกครอง ใช้อำนาจปกครองเกี่ยวแก่ตัวผู้เยาว์โดยมิชอบก็
ประพฤติดุร้ายก็ศาลอาจถอนอำนาจปกครองเสียบางส่วนหรือทั้งหมดก็ได้ตั้งนั้นตามข้อเท็จจริง
ในเบื้องต้น เมื่อนายสง่าซึ่งเป็นบิดาของเด็กหญิงสรารัตน์ผู้เยาว์ถึงแก่ความตายอำนาจปกครองจึง
ตกอยู่กับโจทก์ซึ่งเป็นมารดา เว้นแต่โจทก์ใช้อำนาจปกครองเกี่ยวแก่ตัวผู้เยาว์โดยมิชอบ หรือ
ประพฤติดุร้าย และถูกศาลถอนอำนาจปกครองที่จำเลยฎีกาโต้แย้งว่าโจทก์ใช้อำนาจปกครอง
เกี่ยวแก่ตัวเด็กหญิงสรารัตน์โดยมิชอบและประพฤติดุร้ายแต่ที่มิได้นำเด็กหญิงสรารัตน์มา
เบิกความยืนยัน ก็เพราะเด็กหญิงสรารัตน์มีความกลัวมารดา พยานจำเลยล้วนแต่เป็นคนกลางที่มี
วิชาความรู้มีสามัญสำนึก และรู้ดีว่าจำเลยควรเลี้ยงดูผู้เยาว์แทนโจทก์ซึ่งเป็นมารดานั้น เห็นว่า
โดยปกติธรรมชาติของมารดาย่อมมีความรักบุตรและปรารถนาดีต่อบุตร หากจำเลยประสงค์ที่จะ
แสดงให้ศาลเห็นว่าโจทก์เป็นมารดาที่ประพฤติดุร้ายผิดธรรมชาติ ปราศจากความรักความเมตตาต่อ
บุตร และประพฤติดุร้ายดังที่กล่าวอ้าง พยานหลักฐานของจำเลยก็ต้องมีน้ำหนักให้เชื่อได้ว่า
เป็นเช่นนั้นจริง โดยเฉพาะเด็กหญิงสรารัตน์ซึ่งเป็นบุตรและเป็นคนกลางยิ่งกว่าผู้ใดทั้งสิ้นสมควรที่
จำเลยจะได้นำมาเบิกความต่อศาล เพื่อยืนยันว่าโจทก์เลี้ยงดูมิชอบ กระทำทารุณต่อบุตรผู้เยาว์
เมื่อจำเลยยังมิได้นำเด็กหญิงสรารัตน์มาเบิกความต่อศาล และศาลยังมิได้ซักถามถึงเหตุการณ์ที่
เกิดขึ้นในระหว่างที่เด็กหญิงสรารัตน์อยู่กับโจทก์ จำเลยจะทราบได้อย่างไรว่า เด็กหญิงสรารัตน์ไม่
อาจเบิกความได้เพราะมีความหวาดกลัว จำเลยจึงไม่นำมาเบิกความ นอกจากนี้จากพยานหลักฐาน
ของจำเลยก็ไม่ปรากฏเลยว่าโจทก์ได้เลี้ยงดูมิชอบหรือกระทำทารุณต่อเด็กชายจिरศักดิ์ซึ่งเป็นบุตร
ผู้เยาว์อีกผู้หนึ่ง ข้อนี้ย่อมแสดงให้เห็นแล้วว่า โจทก์สามารถเลี้ยงดูบุตรผู้เยาว์ได้อย่างเป็นปกติ
เช่นเดียวกับมารดาที่รักบุตรทั้งหลาย ส่วนนางเพ็ญรวี ดิษฐเวชชัย นายอำพัน อยู่ยืนพยานจำเลย
เบิกความว่าเด็กหญิงสรารัตน์มีอาการหวาดกลัวโจทก์ไม่ยอมเข้าไปหาโจทก์นั้น เป็นเหตุการณ์ช่วง
หนึ่งที่พยานจำเลยได้พบในขณะที่โจทก์และสามีมีความขัดแย้งกันในเรื่องการเลี้ยงดูบุตรซึ่งมิได้
เป็นข้อยืนยันว่าโจทก์เป็นมารดาที่ใช้อำนาจปกครองโดยมิชอบหรือประพฤติดุร้าย โดย
เฉพาะที่จำเลยกล่าวอ้างตลอดมาว่าโจทก์มีส่วนในความตายของสามีจึงถือว่าประพฤติดุร้าย

นั่นข้อนี้เห็นว่าลำพังจากคำเบิกความของพันตำรวจตรีสถาพร อมรรัตนสุชาติ พยานจำเลยที่อ้างว่า คนร้ายที่ถูกจับกุมมีนามสกุลเดียวกับนามสกุลเดิมของโจทก์และเป็นญาติโจทก์ ยังไม่เพียงพอที่จะสรุปว่า โจทก์มีส่วนรู้เห็นในเรื่องดังกล่าวอันจะทำให้บ่งชี้ว่าโจทก์มีความประพฤติชั่วร้ายส่วนนางทัศนีย์ กิจจานนท์ พยานจำเลยที่เบิกความว่า ได้สอบถามเด็กหญิงสรารัตน์แล้ว ได้ความว่าเด็กมีปัญหาไม่อยากกลับบ้านบางครั้งแจ้งว่าถูกโจทก์ตีและขังในห้องน้ำนั้น เมื่อมิได้เห็นเหตุการณ์ด้วยตนเอง ก็ทำให้ขาดน้ำหนักที่ทำให้เชื่อโดยปราศจากข้อสงสัยว่าโจทก์กระทำความทารุณโหดร้ายจริงสำหรับนางรัตนา สังขทรัพย์นักสังคมสงเคราะห์ผู้ตรวจวิเคราะห์จิตใจของเด็กหญิงสรารัตน์ก็เพียงแต่พบว่าเด็กหญิงสรารัตน์มีสภาพผิดปกติทางด้านจิตใจซึ่งเป็นกรณีที่อาจเกิดขึ้นได้สำหรับผู้เยาว์ที่อยู่ในครอบครัวที่มีปัญหาและผู้เยาว์ทราบว่าตนอยู่ในระหว่างการแย่งชิงตัวของญาติฝ่ายบิดาและมารดา ผู้เยาว์ย่อมอยู่ในสภาพที่ถูกกดดันจนทำให้เกิดความสับสน และไม่แน่นอนในจิตใจ เมื่อจำเลยไม่มีผู้เยาว์มาเบิกความยืนยันต่อศาลถึงสภาพจิตใจที่เป็นอยู่ จึงไม่อาจอนุมานตามที่จำเลยกล่าวอ้างว่าที่ผู้เยาว์มีอาการผิดปกติก็เพราะโจทก์ใช้อำนาจปกครองโดยมิชอบหรือประพฤติชั่วร้าย อันจะเป็นสาเหตุให้ศาลถอนอำนาจปกครองของโจทก์ ดังนั้นแม้จำเลยจะมีฐานะดี มีความเมตตาต่อผู้เยาว์ และสามารถเลี้ยงดูผู้เยาว์ได้เป็นอย่างดีสักเพียงใดก็ตาม ก็ไม่อาจที่จะปกครองเลี้ยงดูผู้เยาว์ได้ ตราบใดที่อำนาจปกครองของโจทก์ซึ่งเป็นมารดา ยังมิได้ถูกเพิกถอน ที่ศาลล่างทั้งสองให้จำเลยคืนตัวเด็กหญิงสรารัตน์ให้แก่โจทก์และยกฟ้องแย้งจำเลยนั้นศาลฎีกาเห็นพ้องด้วย ฎีกาของจำเลยฟังไม่ขึ้น"พิพากษายืน

องค์คณะ

วิชา มหาคุณ · วินัย วิมลเศรษฐ · พูนศักดิ์ จงกลณี

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: deka.supremecourt.or.th · <https://www.thaideka.online/deka/2114/2542>